

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an : 2 Dolars

Edition spéciale : 3 Dolars

ADRESSE

«İdjtihad» Constantinople

Téléph : St. 865

xxvième ANNÉE

1 Août 1931

İCTİHÂD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No : 326

ABONNEMAN

Seneliği (24 Nusha) Türkiye
için: 2 1,2, Âla kâğıdlısı
5 liradır

ADRES

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi :

1904 — Genève

Yirmi altıncı sene

1 Ağustos 1931

A'MALIĞIN SEBEBLERİ

ve

A'MALIKDAN KORUNMA ÇARELERİ

DİBACE

Göz nuru, mâlik olduğumuz ni'metlerin en büyüğü ve en kıymetlisidir. Bu ni'metin kadrini anlamak için bir kaç dakika gözünüzü kapalı tutmak ve yahud zifiri karanlık ve hiç bir yerine ziya girmez bir mahalde bir kaç dakika kalmak kâfidir. Bu kadar büyük bir ni'metin eyi muhafaza olunmasına lâayık olduğu derencede ihtimam ve i'tina olunduğunu görmüyormiyiz ?

Bu su'ale verilecek cevap ma'ate'ssüf, Hayır dır. Medeniyeti ilerlemiş, hayatın ve göz nurunun kadr ve kıymeti daha eyi anlaşılmış olan memleketlerde a'malığın önüne geçmek için Cem'iyeti Hayriyyeler, şefkat ve insaniyet cem'iyetleri vardır ve çoğalıyor ; bunlar bir taraftan a'malığın sebeblerini izale etmeye , diğer taraftan a'ma olanların sefaletlerini azaltmaya , düşdükleri zulmet içinde onları mümkün olduğu kadar tesliye ve terfih etmeye çalışırlar . Bizde henüz a'malarla meşğul olan bir Cem'iyeti Hayriyye yoktur ve böyle bir Cem'iyetin bir güneş doğar gibi doğmasını bekleye biliriz.

İnsanlık muhabbet ve şefkatile yüreğimiz çarpınakda ve yanmakda olduğu halde yazılan bu vazi' ve mublis satırlar belki böyle bir Cem'iyetin fikrini verecektir , ve bu fikir dahi fi'li doğuracaktır .

(Society for prevention of blindness) ya'ni (A'malıktan esirgeme Cem'iyeti) London da bir buçuk 'a-

sırdan fazla bir zamandan beri mevcuttur, ve müte'addid kongralar 'akd etmiştir . [*]

(A'malığın sebebleri ve a'malıktan korunma tedbirleri) mevzu'u üzerine bir eser vücade getirmek gayesile açtığı musabakada, elyevm Viana Darülfünunu Tıp fakültesi göz hastalıkları Profesörü olan [**] Muhterem hocamız Dr. E. Fuchs un lâyihası birinciliği almış ve bu suretle insanlık 'alemine *A'malığın sebebleri ve a'malıktan korunma tedbirleri* hakkında ölmez bir eser kazandırmıştır .

Bilhassa Türkiye köy halkını nazara alarak bu küçük kitabı yazarken eski ve yeni eserler arasında en ziyade istifade ettiğimiz kitablara, ezcümle, Professeur E.Fuchs

[*] 1929 da Hollanda da toplanan 13 üncü Beynel Milel Ophtalmologie kongresinde verilen beş karar üzerine bütün milletlerin murahhaslarının iştirakile Beynel Milel körlükden korunma Cem'iyeti Société Internationale contre la cécité ismile bir Cem'iyet teşkil edilmiş ve re'isliğine Fransız murahhası Prof. Dr. De Lapersonde intihab olunmuşdur . Bu Cem'iyet hemen çalışmaya başlamış ve bir taraftan Cem'iyeti Akvam in Sihhi Şu'besile, diğer taraftan bütün Devletlerin Salibi Ahmer ve Ophtalmologie Cem'iyetleri ile temasa girmişdir . [Haşiye'i 1931]

[**] Bu satırlar basılmaya verildiği zaman, ustad bir kaç ay evvel vefat etmiş bulunuyordu . [1 temmuz 1931].

un mezkûr lâyihası ve Dr. Ginestous un, altı sene evvel, intişar etmiş olan *Traité pratique d'hygiène oculaire* adlı kıymetdar ve zen'în kitabı ile merhum üstadımız Dr. Trousseau nun *Hygiène de l'oeil* adlı kitabı olmuştur. Gözün Teşrihi ve Physiologiası tamamen meskût geçilmiş ve münhasiren a'malığın başlıca sebepleriyle a'malıktan korunma tedbirlerine ehemmiyyet verilmiştir .

Bu kitabımızın gayesi memleketimizde a'maların 'adédini azaltmak ve her suretle yerin ve göğün nur ni'metinden herkesin hisse almasını te'min etmeye çalışmaktır.

A'maların 100 de 50 sinin a'malıklarının önüne geçilebilir olduğunu Dr. Trousseau tedkik etmiştir. Diğer iki göz hekimi, Seidelmann ile Dr. Cohn ise şu neticeye varmışlardır.

1 — A'malıkların 100 de 23 , 8 i , önüne geçilmesi mümkün olmayanlarıdır .

2 — 100 de 43. 3 ü önüne geçilmesi mümkün bulunuş olanlardır.

3 — 100 de 32. 3 ü önüne geçilmesi mutlak surette mümkün olanlardır.

A'malığın sebepleri hakkında en mükemmel ve mühim eser Dr. Magnus undur. Tedkikatını 2528 a'ma üzerinde yapmıştır.

Bütün bu tedkiklerden anlaşılmaktadır ki dünyada mevcut a'maların yarısının a'malılığı, önüne geçilebilecek cinsden bulunmuştur.

A'malıktan korunma tedbirleri ve a'malığın yapan uzak ve yakın sebepleri öğreten risaleleri, kitablari halkın mümkün olduğu kadar derin tabakalarına kadar dağıtmanın ne kadar faydalı ve 'aynı zamanda ne kadar mühim

vatani ve insani bir vazife olduğunu ve korunması mümkün olan 'umumi hastalıklar bulunduğu gibi, korunması mümkün göz hastalıkları da bulunduğunu yukarıdaki rakamlar ve tedkikler gayet açık ve kat'i olarak göstermektedir.

Korunması mümkün olan hastalıklar kadrosuna ise yalnız mikropların husule getirdikleri ya'ni sari hastalıklar dahil olmaz, menşe'leri mikrop olmayan diğer bir çok hastalıklar dahil Hıfzussıhha tedbirleri sayesinde korunula bilir hastalıklar sırasına girer.

Dr. Trousseau 1902 de Fransız Ophtalmologia Cem'iyetine verdiği bir raporda 'aynen şu satırları yazıyordu:

1892 de *Quinze - Vingt* göz Hastahanesinde a'malığın sebeplerini tedkik ettiğim vakit sür'atle kani' oldum ki, hükümet tarafından kendilerine ma'aş tahsis edilen, 'akamete mahkûm kimselerin yarısının sihi tedbirler yahud hususi mudavat sayesinde vatandaşlarına aslâ yük olmayarak, kendi kendilerini ve a'ilelerini i'âşe ve vatanlarına menfa'atlar te'min edebilirlerdi ; ya'ni sihi tedbirler ve muktazi tedavi yapılmış olsaydı bu gün a'ma bulunanların yarısı a'malık felâketinden ve bunun 'akibetlerinden kurtulmuş olurlardı.

A'ma bir vatandaşın , işlemek ve faydalı olmak sahası daralır ve ba'zı kerre sifra kadar iner , ekseriya da 'a'ilesine veya hükûmete ve dolayisile Cem'iyeti beşeriyye müz'ic ve 'akim bir bar olur . Binaen'aleyh a'malığın önüne geçmeye çalışmak vatani, milli, ictimai ve bunların cümlesinden üstün olarak , insani bir vazife ve hizmetdir . Bunun böyle olduğuna tam ve sıcak olan kana'atimiz , bu

küçük , fakat derin bir hulus ve geniş bir muhabbet eseri olmakla teselli duyan kitabı yazmak ve neşr etmek için lüzum olan 'azm ve harareti bol bol bize veriyor. 9 Eylül 1928 İctihad Evi

Sabık (Haydar Paşa) Tatbikat Tıbbiye Hastahanesi göz hastalıkları mu'allim mu'avini, (Société Française d'Ophthalmologie) a'zasından
Dr. ABDULLAH DJEVDET

BİRİNCİ BAHŞ

A'MALIĞIN ANADAN VE BABADAN GEÇEN SEBEBLERİ

1 — A'malığın irsî sebepleri arasında, müstekbel a'ma , daha dünyaya gelmeden evvel mevcut olanlar da vardır. ³Daha ana rahminde iken alınan ve çocuk doğduğu vakit mevcut olan hastalıklara (Vilâdî hastalıklar) denilir. Çocuk doğduktan az veya çok müddet sonra ortaya çıkan hastalıklar da vardır.

Binaen'aleyh irsî hastalıkların ya'ni anadan ve babadan miras olarak çocuğa geçen hastalıkların cümlesi vilâdî değildir . Fakat çocuk doğduğu vakit hastalığın tohumları vücudunda mevcut olarak doğar , ancak bu tohumların mevcudiyeti bir müddet gizli kalır. Amma günün birinde meydana çıkar.

Myopluk ya'ni uzakdan görememek [Glaucome] kara su, perde [Cataracte] gibi, göz hastalıklarında irsîlik rol oynar. Tavuk karası [Rétinite Pigmentaire] ve göz sinirlerinin ba'zı hastalıkları da irsî sebeplerle husule gelir. Sıraca, verem, frengi hastalıkları da ebeveynden ya'ni ana ve babadan evlada geçer ve gözlerde zianlar yaparlar. Ba'zı hastalıkların menşei yakın akraba arasında, meselâ khalazadeler, dayızadeler, 'amcazadeler arasındaki izdivaclardır.

2 — *Ana ve babanın göz hastalıkları*, çocuklarına , ya doğarken yahud doğduktan sonra geçer. Babanın göz hastalığı ile evladın göz hastalığı arasında bir münasebet bulunduğu hiç şübhe yoktur. Çünkü hayvanlar

üzerinde yapılan tecrübeler bunu isbat etmiştir. İrsî olarak böyle anadan babadan geçen göz hastalıklarından koruma için bir denecek söz , verilecek bir nasihat yoktur . Çünkü ana ve babanın ba'zı hastalıklarının çocuklarına geçmesine mani' olmak, iktidarımız dahilinde değildir, fakat ana ve babalar züriyetlerini, içine düşdükları tehlikeden habersiz olmamalıdır.

Olsa olsa hekimler, ebeveyne, çocuklarının göz hastalıkları ile ma'lul ve hattâ a'ma olmak ihtimalini ihtar edebilirler. Ana ve babalar vilâdî olarak ve yahud çocukluklarında tutulmuş oldukları bir hastalıkla ma'lul oldukları vakit bu ihtimal daha kuvvetli olur. Bu türlü ebeveyinden hasıl olan çocukların 100 de 23.5 i a'ma ve yahud zaif görüşlü olmuşlardır.

3 — *Ana ve babanın bünyevî hastalıkları* Bünyevî denilen hastalıkların başlıcaları sıraca, verem, frengi ve miskin hastalıklarıdır.

Sıraca birinci derecede gelir ; çünkü en ziyade göz hastalıkları yapan odur .

Göz hastalıklarının, ve göz kapakları zarının ve gözün (tabaka'i karniye) denilen ve seffaf olan kısmının iltihablarının 100 de 59 u çocukluk devri hastalığıdır ve bunların hemen cümlesi de sıracadan ileri gelir. Veremin te'siri sıracanınkinden çok farklı değildir ; müteverrim ana ve babaların çocukları ekseriya sıracalıdır.

Frengili ana ve babadan doğan çocukların göz hastalıkları ekseriya frengiden olur .

İrsî frengiden ileri gelen göz hastalıklarının önüne geçmek için ne yapılmalıdır ? Evvelâ frengiye tutulmuş bir kimse tamamen şifa bulduğuna emin olmadan evlenmemelidir.

Zaten şimdi izdivac mukavelesini 'akd etmeden evvel her iki tarafın sıhhat raporlarını göstermeleri lâzımdır . Sıhhat raporunda kan mu'ayenesinin icra edildiği ve neticenin menfi çıktığı , frengi mikrobu bulunmadığı sarıh surette beyan olunmalıdır. Kanın muayenesinde frengi mikrobu bulunan kimselerin evlenme - rine musa'ade etmek hekimin ve hükûmetin en

kuvvetli vazifelerindendir. Bu suretle mustakbel ma'lullerin ve a'maların önüne geçilmiş olur.

Bu hastalığın mutahassısları hastalığa tutulunan tarihten itibaren üç sene tedavi altında bulunmadıkça hastalığın hiç bir 'alâmeti kalmamış ve bulunmamış olsa bile, izdivaca mu'sade etmemek fikrindedirler. Bütün ihtiyatlara rağmen bu türlü ebeveyinden doğan çocukların, hali sıhhatda doğdukları ve dokuz ilâ on iki yaşlarına kadar hiç bir hastalık göstermedikleri halde dokuz ilâ on iki yaşları esnasında gözlerinin tabaka'i karniye denilen kısmında frengi hastalığının zuhür ettiği ve ba'zen körlüğe kadar gitdiği görülmektedir.

Eğer gebelik esnasında, valide frengi arızaları his ederse, karnındaki çocuğun selâmeti için valideyi frengi ilaçlarla cesurâne tedavi etmekde tereddüd etmemek lâzımdır. Böyle izdivaclardan vücade gelen çocuklar ekseriya kendilerinde zâhiri hiç bir frengi a'raz ve alâmetleri bulunmadığı halde bile zâ'if, cılız ve bitik olurlar. Böyle hâller hastalığın önüne geçmek için hekime müraca'atda tereddüd etmemelidir. Hekim kâratite interstitielle hastalığının önünü almak için şifa verici 'ilaclar tertib eder.

Miskin 'illeti de çok göz hastalığı yapar. Miskinlerin çoğu a'ma olarak ölürlür.

Cüzamlıları izdivacdan men' eden bir kanun İrlanda da vardır.

4 — *Yakın akriba arasında izdivac* hastalıkların sık sebeplerindendir. Bu hastalıklar arasında zekâ zaifliği, sağırılık, körlük birinci safda bulunur.

Yakın akriba ya'ni hemşire zadeler, hala zadeler, teyze zadeler etc. arasındaki izdivacın körlük sebepleri arasında bulunduğu çokdan ma'lumdur ve bu türlü izdivac yüzünden husule gelen körlük halk dilinde tavuk karası denilen göz hastalığının neticesidir.

Meşhur göz hekimi Fieuzal hemşire veya brader zadeler arasındaki bir izdivacdan 14 çocuk doğduğunu, bunlardan sekizinin gözleri

mu'ayene edilememeksizin küçük yaşda öldüklerini, son altısının a'ma veya za'if rü'yetli olduklarını kayd etmiştir. Her halde tavuk karası, ya'ni aydınlık azalınca gözlerin artık görmemesi hastalığının, yakın akriba arasındaki izdivacdan mutahassıl çocuklarda, diğer çocuklara nisbetle otuz def'a fazla olduğu görülmüştür.

Kanunları yakın akriba arasında izdivac ile meşgul olan başlıca Avrupa hükûmetleri şunlardır:

1 — Rusya yedinci batna kadar akriba arasında izdivacı men' eder.

2 — Austria, üçüncü batna kadar 'amca, dayı, yeğenler ve teyzeler ve dördüncü batna kadar brader ve hemşire çocukları arasında izdivacı men' eder.

İsviçrede de 'aynı veçhiledir.

3 — İngilterede üçüncü batn akraba arasında izdivac, hususî izn almaya bağlıdır, fakat dördüncü batn akriba arasında izdivaca 'cevac vardır.

4 — Almanyada brader ve hemşire çocukları arasında izdivac memnu'dur, fakat üçüncü ve dördüncü batnda müsa'ade olunur.

Bize gelince yeni Türk Kanun Medeninin bu babdaki maddesi 'aynen şudur:

(Madde 92 — aşağıdaki kimseler arasında evlenmek memnu'dur).

1 — Nesebi sahih olsun olmasun usul ve furu' arasında, ana baba bir, yahud ana bir yahud baba bir kardeşler arasında.

bir kimse ile amca, dayı, hala ve teyzesi arasında.

Süt ana ve kardeşler arasında.

2 — Sıhriyyet hısımlığını tevliid etmiş olan evlenme fesh edilmiş veya vefat yahud boşanma ile za'il olmuş ise bile karı ile kocanın usul ve furu'i ve koca ile karının usul ve furu'u arasında.

3 — Evladlık ile evladlık edinen ve bunlar dan birile diğerinin koca veya karısı arasında.

Bu kanunun mevzu'umuzu 'alakadar eden bilhassa 1 inci maddesidir.

Sonu var

Mes'ul müdürü: Dr. Abdilhüsnu [İsmail Hakkı matbaası]